

ТЕХНОЛОГІЯ «ЛЯЛЬКА ЯК ПЕРСОНА» ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Головня Юлія Петрівна

Здобувачка 2 курсу магістратури

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Україна

Лялька є найпоширенішою іграшкою в умовах дошкільного дитинства. Часто-густо дітей можна побачити, як вони одягають, годують або читають їй книжку. Ляльки загально визнані своєю здатністю підтримувати розвиток соціально-емоційних навичок дітей. Не дивно, що педагоги часто-густо застосовують ляльок в якості навчального інструмента.

Останнє десятиріччя набула розповсюдження технологія «Persona Dols» (лялька як персона). Означена технологія почала поширюватись у практичній роботі педагогів в багатьох країнах Європи, Сполучених штатах та Великій Британії.

Л. Кух (Lisa Kuh) окреслює такі провідні цілі застосування ляльок-персон в освітній діяльності з дітьми старшого дошкільного віку: дати дітям можливість набути власний досвід; допомогти старшим дошкільникам опанувати навички вирішування конфліктів, соціальними навичками; формувати в дітей толерантне ставлення до культурних відмінностей; допомогти позбутись упереджень, для того щоб діти шостого року життя розуміли ситуації повсякденного життя; надати підтримку окремій дитині в складній життєвій ситуації [4]. Однак, лялька-персона може також застосовуватись з метою розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. На жаль недостатньо дослідженим залишається питання застосування технології «лялька як персона» в розвитку монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Порівняльний аналіз дав змогу виокремити певні відмінності ляльок-персон від звичайної іграшкової ляльки. Аналіз було здійснено за такими ознаками: мета, характеристика ляльки, призначення, присутність ляльки в груповій кімнаті (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз ляльок-персон із звичайними іграшковими ляльками

Критерії	Звичайна лялька	Лялька-персона
Мета	Програвання дітьми реальних життєвих ситуацій, з якими діти стикаються.	Побудова відносин з дітьми за допомогою розповіді історій та формування навичок спілкування.
Характеристики ляльки	Ім'я, вік, особистість, сім'я і навіть стать можуть бути змінені в будь-який момент, коли цього забажають діти.	Ім'я, вік, особистість, сім'я, стать незмінні.
Призначення ляльки	За потреби та бажання дітей.	Лялька-персона спілкується з дітьми за переважно за участі вихователя.
Присутність в груповій кімнаті	Присутність в груповій кімнаті за бажанням дітей.	Лялька-персона постійно присутня в груповій кімнаті.

Так, ляльки-персони наділені унікальними особистісними рисами та власну життєву історію. Кожна лялька має ім'я, сім'ю, історію, речі, які їм подобаються або не подобаються. Ляльки-персони мають власні домівки і вони переважно розмовляють однією або кількома мовами. Вони наділені певними навичками та якостями, які в них добре напрацьовані, а також вміннями, якими тільки почали опановувати.

Вважаємо, що ляльки-персони можуть здійснювати вплив на розвиток діалогічного та монологічного мовлення старших дошкільників. Так, означена лялька може заохочувати дітей до вправлення у називанні окремих частин тіла. На думку І. Деснової, ляльки-персони можуть застосовуватись вихователями для відтворення дій людей у побутових ситуаціях, як-от: купування продуктів у крамниці, прогулянка в парку, відпочинок біля річки тощо. Залучення ляльок персон до моделювання окреслених ситуацій може додати динамічності до опису дітьми старшого дошкільного віку тих подій, у яких бере участь лялька [1, с. 419].

Запрошення ляльки-персони до участі в обговоренні освітніх ситуацій та різноманітних подій може створити передумови для розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Так, вихователь може за допомогою ляльки-персони ініціювати дітей до участі в діалозі, залучати до формулювання запитань за темою розмови, запропонувати дітям звернутися до ляльки із проханням розповісти історію з її життя тощо [2, с. 498].

Проте зазначимо, що запровадженню ляльки-персони в освітній процес із розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку має передувати поетапне ознайомлення дітей із нею. Так, спочатку (перший етап) відбувається презентація ляльки-персони. Мета означеного етапу – сформувати в дітей первинне уявлення про ляльку-персону та заохотити старших дошкільників до подальшої взаємодії з нею. Вихователь пропонує дітям представитись, розповісти про свої інтереси та вподобання, поставити під час знайомства перші запитання до ляльки, наприклад, «Як тебе звати?», «Скільки тобі років?», «Де ти живеш?» тощо. З дозволу ляльки-персони діти можуть доторкнутись до її одягу, зробити зачіску, потанцювати, почаяувати із нею тощо.

Другий етап передбачає залучення ляльки до спільних ігор дітей. Вихователь може запропонувати комусь із дітей представити нову подружку (лялька-персона) комусь із однолітків, перелічити улюблені ігри, запросити ляльку-персону та дітей до спільної гри.

Третій етап запровадження технології передбачає здійснення старшими дошкільниками опису «Persona Dols». Вихователь може запропонувати скласти невеличку розповідь про неї, або її пригоди. Діти можуть складати розповіді, спираючись на запропонований вихователем зразок, або ж намагатись скласти власну розповідь. З метою забезпечення логічності та послідовності викладення дітьми змісту власної розповіді, вихователь може заздалегідь підготувати низку орієнтовних запитань, як-от: Що робить лялька? В що одягнена лялька? В якому місті живе лялька? В які ігри вона любить грати? Чим лялька любить займатись найбільше? тощо. По завершенню опису лялька-персона залишається в приміщенні групи на видному для дітей місці [3, с. 53].

Якість та змістовність поданого дітьми опису або розповіді про ляльку-персону залежить від багатьох факторів. Окреслимо вимоги, яких варто дотримуватись за умов застосування ляльки-персони в розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку: дібрана лялька має бути унікальною, неповторною з чіткими та виразними рисами обличчя; для того, щоб «оживити» ляльку та підкреслити її поведінкові риси – демонстрація «Persona Dols» має здійснюватись в русі; з метою

покращення зв'язності мовлення та збагачення лексики дітей, кожна нова лялька-персона, має бути несхожа на попередню. Отже, технологія «лялька як персона» може слугувати засобом розвитку зв'язного мовлення в дітей старшого дошкільного віку. Ляльки-персона можуть застосовуватись під час організації освітніх ситуацій, бесід за різноманітною тематикою з подальшим описом ляльки, або складанням розповіді про неї.

Список використаних джерел:

1. Деснова І.С. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільнят. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції / за ред. Н.О. Пахальчук; О.П. Демченко. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 418-421.
2. Kruty K. Chorna H. Samsonova J. Kurinna A. Sorochynska O. & Desnova I. Genesis of Grammatical Structure of a Preschool Child Language / Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 2022. Volume 14, Issue Sup1, p. 495-528
3. Kruty K., Desnova I. Introduction of the italian Reggio – approach to the creation of the environment in local communities of ukraine / Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level. Part 1: digest of analytical stage of international scientific and educational project Collective Monograph Sc. ed. V. Omelianenko, O. Prokopenko, T. Tirto. Tallinn: Teadmus, 2022. P. 50-74.
4. Lisa Kuh Using Persona Dolls to Support Social-Emotional Competency and Anti-Bias Education: A Guidebook to Using Persona Dolls https://8cd9982f-d094-4892-a91c-91cb99ad69ce.filesusr.com/ugd/6b0075_08f51d5b6db2460eb1d4517869b0b394.pdf